

Mürkideta kahjuritõrje

SVEN ARBET

Selleks et saada koduaiast ussitamata õunu ja head ploomisaaki, ei pea sugugi viljapuid mürgitama. Kasutage kahjurite püüdmiseks feromoonpüüniseid! (Vt ka tänase Targu Talita esikaant.)

Eesti koduaedades viljapuid putukamürkidega õnneks väga palju ei pritsita, paraku kannatab seetõttu saagi kvaliteet. Feromoonpüüniste kasutamine on hea alternatiiv mürgitamisele. Tegu pole mingi uudisega – kahjurputukate feromooni haka ti omaaegses tootmiskondises Flora koostöös Tartu Ülikooliga sünteesima 1980. aastate alguses ning feromoonpüüniseid toodeti kogu Nõukogu Liidu jaoks. Vahepeal unustati nad millegipärast lihtsalt ära.

Praegu sünteesib feromooni ja valmistab püüniseid Flora õigusjärglasena Mayeri Industries AS. Firma on feromoonpüüniste ainus tootja kogu Balti regioonis.

Küsimustele, kuidas feromoonpüüniseid kasutada, vastab ettevõtte müügi- ja turundusjuht TANEL MARTIN.

Kuidas feromoonpüünis toimib?

Emasliblikad eritavad paaritumisperioodil isasliblikate ligimeelitamiseks lõhnaaineid, mida nimetatakse feromoonideks. Viimaseid saab kunstlikult sünteesida. Püünismajakesse asetatud lõhnakapsel meelitab sinna isasliblikad, kes kleepuvad mittekuiuva liimiga kaetud sisepõhjale ning hukuvad. Isasliblikate väljapüüdmisega saab oluliselt vähendada selle liigi järglaste arvukust.

Igale liigile mõjub vaid selle liigi feromoon. Nii meelitab õunamähkuri lõhn kohale vaid õunamähkuri isasliblikad, teisi kahjureid – õunakoid, õunapuu-võrgendikoid, lehemähkureid jne – see ei eruta. Nii ei satu püünisesse ka kasulikud putukad. Liigispetsiifilisus on feromoonpüünise väga hinnatav loodussõbralik omadus, sest kahjurimürgid hävitavad ju valimatult kõiki putukaid.

Millal tuleb püünised üles panna?

Püünised pannakse välja viljapuude õitsemise lõpul. Riputage majake puu latva, kindlasti lõuna- või läänepoolsele küljele välisoksa külge. Kah-

jurliblikate paarituslendlus toimub soojadel tuulevaiksetel hämaratel õhtutel just seal. Väljapüügiks paigutage täiskasvanud puule üks püünis, noortele piisab ühest 2–3 puu jaoks.

Püünist võib kasutada ka vaatluseks, et tuvastada kahjurite olemasolu aias. Koduaias pange selleks üles 2–3 majakest.

Kui kaua peavad püünised väljas olema?

Kindluse mõttes hoidke neid puul õitsemise lõpust augusti lõpuni. Mõnel aastal tuleb Eestis ette ka korduslendlusi. Näiteks Poolas on suve jooksul paarituslendlusi tavaliselt 3–4.

Kuidas püünist hooldada?

Kui liimpõhi on putukatega kattunud, vahetage see välja. Uus põhi on komplektis kaasas. Samuti soovitan 4–5 nädalat pärast paigaldamist vahetada välja feromoonkapsel, et ahvatlus paremini toimiks.

Tavaline aiapidaja üldjuhul kahjureid ei tunne. Kuidas ta teada saab, millised tema viljapuudel tegutsevad?

Järeldusi saab teha viljadel olnud kahjustuste järgi eelmistel aastatel. Kõige levinum kahjur on õunamähkur. Tema röövik ehk õunauss on suhteliselt suur, käigud viljas hästi märgatavad. Tavaliselt toitub ühest viljast üks röövik.

Sage on ka õunakoi. Tema kahjustus erineb õunamähkuri omast selle poolest, et viljas tegutseb 10 või enam röövikut ning viljaliha on röövikute peeni käike täis.

Võrgendikoi otseselt vilju ei kahjusta, kuna toitub lehtedest. Ohtlik on tema rünnak just noortele õunapuudele pärast istutamist, kui puu ei ole veel jõudnud juurduda ning on istutusjärgses stressis. Tugeva kahjustuse korral kattub puu röövikute eritava võrguga. Sama juhtub toomingatega mõneaastase vahega; seal tegutseb õunapuu-võrgendikoi sugulane.

Kõige lihtsam moodus kahjurite kindlakstegemiseks on paigaldada feromoonpüünised ja vaadata, millised liigid aias tegutsevad.

Kas toodate feromoonpüüniseid ka köögiviljakahjurite tõrjeks?

Need on plaanis välja tuua järgmiseks hooajaks. Meil on olemas meetoodika paljude (nt hernemähkur, sõstraklaastiib) kahjuriliikide feromoonide sünteesiks.

Kas olete ka ise feromoonpüüniste kasutaja?

Olen neid oma koduaias korduvalt kasutanud ja võin kinnitada, et püünised püüavad kahjureid väga tõhusalt.